

CAMİ VE GENÇLİK

I-KONUNUN PLANI

1- CAMİ ve MESCİT KAVRAMI

A- İslam'da Mescit / Cami İnşası'nın Önemi

1-Kur'an-ı Kerimde Cami

2-Hadis-i Şeriflerde Cami

B- Camilerin Dini Hayattaki Yeri

C- Camilerin Sosyal Hayattaki Yeri

1-Camiler Birlik ve Beraberliğin Sembolüdür

2-Kültürel Etkinlikler ve Cami

3-Mutlu ve Sevinçli Günlerde Cami

4-Acıların Paylaşıldığı Mekân Olarak Camiler

5-İslam Kimliğinin Gelişiminde Caminin Yeri

D- Camiler Geleceğimizin Teminatıdır

2- GENÇLİK ve ÖNEMİ

1- Gençlik Döneminin Önemi

2- Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Gençlere Verdiği Önem

3- Asr-ı Saadet döneminde Gençlerin Üstlendiği Önemli Görevler

4- İslam Tarihinde İz Bırakan Gençler ve Onların Örnek Hayatları

5- Günümüz Gençliğinin Görev ve Sorumlulukları

3- CAMİ ve GENÇLİK

1- Gençliğin İmanını Korumada ve İbadetlere Devam Etme Noktasında Caminin Fonksiyonelliği

2- Gençlik ve Cami Arasındaki İnşa Edilmesi Gereken Gönül Bağı

3- Asrı Saadet Döneminde Gençlik ve Camii Arasındaki Bağa, "Ashab-ı Suffe" Örneği

4- Gönülü Camilere Bağlı Bir Gençliğin İnşasının Önemi

5- Gençliğin Çeşitli Sorunları ve İhtiyaçları

6- Gençleri Zararlı Alışkanlıklardan Koruyabilecek Bir Camide Olması Gereken Vasıflar

II-KONUNUN AÇILIMI VE İŞLENİŞİ

Konuya cami ve mescit kavramları hakkında bilgi verilerek başlanır. İbadetlerin ifası için ortak mekân olan camilerin, aynı zamanda birçok ortak değerlerin kazanıldığı ve paylaşıldığı mekânlar olduğu anlatılarak konu genişletilir. Mescid ve cami temalarının işlendiği ayet ve hadislerle yer verilerek konu başlıkları bu ekseninde yorumlanır. Bu açıklamalardan sonra genel olarak, gençlik döneminin insan hayatının en önemli devresi ve nimeti olduğu vurgulanır. Gençlik döneminin faydalı bir şekilde geçirilmesi için insanın büyük çaba harcaması gerektirdiği anlatılır. Daha sonra da gençlerin kendilerine, Yüce Allah'a, anne ve babalarına, topluma karşı sorumluluklarının önemi ifade edilir. Gençleri toplumun zararlı akımlarından ve düşüncelerinden koruyabilmenin yolunun, onların sosyal ve kültürel faaliyetlerini veya spor aktivitelerini yapabilecekleri mekânlar oluşturmaktan geçtiğini bu mekanların başında da camilerin olduğu ve camilerimizin daha işlevsel hale getirilmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Bu mekânlarda, özellikle gençlerin zararlı alışkanlıklardan kaçınmaları konusunda dikkatli davranmaları gerektiği vurgulanır ve onların karşılaşacağı problemler güncel örneklerle anlatılır. Son olarak da gençlerin sorunlarına karşı, ailelere ve öğretmenlere, işverenlere ve yöneticilere büyük sorumluluklar düştüğü ifade edilerek vaaza son verilir.

III-KONUNUN ÖZET SUNUMU

Cami; "*Toplayan, bir araya getiren*" manasına gelen ve "*cem*" mastarından türeyen bir kavramdır. Dini anlamda; belirli bir amaçla insanları bünyesinde toplayan mekâna cami denir. Bu amaç da Allah'a kulluktur. Cami kelimesi, başlangıçta sadece Cuma namazı kılınan "*El mescidü'l-Câmi*" (Cemaati toplayan mescid) tamlamasının kısaltılmış şekli idi. Camiler dinî ve millî kültürümüzden ayrı düşünemeyeceğimiz değerlerimizin başında gelir. Camilerimiz, çok çeşitli fonksiyonları ifa etmesi bakımından önemli müesseselerimizdendir. Camilerimiz mabet olarak görev yapmanın yanında, birer halk üniversitesi olarak da görev yapmaktadır. Camilerde, gençlere her türlü kötülüklerden uzak durmalarının yanında; her türlü iyilik ve güzellikler, insan sevgisi, vatan, bayrak, ezan, Kur'an sevgisi, ana-babaya, öğretmene itaat anlatılır! Camiler, zengin-fakir, köylü-şehirli, amir-memur, resmi-sivil, yaşlı-genç, siyah-beyaz, yerli-yabancı... herkesi bünyesinde toplayan mekanlardır. Bir ülkenin, Müslüman ülkesi olmasının mührü ve tapu senetleridir. Camiler; aynı safta omuz omuza, diz dize namaz

kıldığımız mabetlerimizdir. Üzüntülerimizi giderdiğimiz, moralimizi müspet anlamda düzelttiğimiz, birlik ve beraberliğimizi, kardeşlik duygularımızı, hoşgörü anlayışımızı güçlendirdiğimiz ve pekiştirdiğimiz yerlerdir. Birbirimize merhamet etmeyi, acıları paylaşmayı, kimsesiz-yoksul, dul ve yetimlere yardım etme duygularını kazandığımız mabetlerdir. Kâmil manada insan olmanın yollarını ve esaslarını, camilerimizde yapılan telkin ve nasihatlerden öğrenmekteyiz. Aynı zamanda camilerimiz, gençlerimize sahip olma, onlara iyi bir eğitim ve terbiye verme, onları kötü alışkanlıklardan koruma bakımından da sosyal hayatın her anında faal konumda olması gereken kutsal mekânlarımızdır. Çünkü İbadet ile yetişen gençler, gençlik dönemlerini sıkıntısız ve problemsiz geçirirler, yetişkinlik dönemlerine Allah'ın rızasını kazanmış olarak geçerler. Ancak bu dönemi ibâdetle geçirebilmek ve günahlardan uzak durabilmek kolay değildir. Çünkü gençlerin yetişkin insanlar gibi ağır başlı ve sakin olmaları, nefsânî duygularına sahip çıkabilmeleri zordur. Gençlerin bu özelliklerinden dolayı bizler, hayata yeni atılan bu insanlara doğru ve faydalı bir eğitim verebilmemiz için camilerimizin fonksiyonelliğini bir kez daha zamanın değişen ve farklılaşan şartlarına göre tekrardan gözden geçirmeli ve camilerimizin, sosyal hayatın her an içinde olan bir cazibe merkezi haline dönüşmesi için elimizden gelen gayreti sarf etmenin çabası içinde olmalıyız. Zira zamanın şartlarına göre kendini yenilemeyen bir din görevlisinin ve onun görev yaptığı caminin toplumun yeni bireylerine verebileceği çok fazla bir şey olmadığını da bilmeliyiz.

IV-KONU İŞLENİRKEN BAŞVURULABİLECEK BAZI AYETLER

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ --
-إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ
الْمُهْتَدِينَ

“Allah’a ortak koşanların, inkârlarına bizzat kendileri şahitlik edip dururken, Allah’ın mescitlerini imar etmeleri düşünülemez. Onların bütün amelleri boşa gitmiştir. Onlar ateşte ebedî kalacaklardır. Allah’ın mescitlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.”¹

¹ Tevbe,9/17-18

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“Allah’ın mescitlerinde onun adının anılmasını yasak eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir. Böyleleri oralara (eğer girerlerse) ancak korka korka girebilmelidirler. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır.”²

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَرِذْنَاهُمْ هُدًى

Biz sana onların kıssalarını gerçek olarak anlatacağız. Hakikaten onlar, Rablerine iman eden birkaç genç idi. Biz de onların hidayetlerini artırdık. (Kehf, 18/13)

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

Şüphesiz biz insanı en güzel şekilde yarattık. (Tin, 95/4)

ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

“Sonra o gün nimetlerden mutlaka sorulacaksınız”³

Konu ile ilgili faydalanılabilecek diğer bazı ayetler:2/114; 7/31; 9/107-110; 22/39-40; 24/36-38; 72/18

IV-KONU İŞLENİRKEN BAŞVURULABİLECEK BAZI HADİSLER

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ
فِي الْجَنَّةِ

Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Kim Allah'ın rızasını talep ederek bir mescid inşa ederse, Allah ona cennette bir ev inşa eder." Bir diğer rivayette: "...Allah, onun için, cennette bir mislini inşa eder" buyrulmuştur.⁴

² Bakara,2/114

³ Tekasür, 102/8.

⁴ Müslim, Mesacid 24, (I, 378)

عن ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: إِنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَبْنِيًّا بِاللِّبْنِ، وَسَقْفُهُ بِالْجَرِيدِ، وَعُمْدَتُهُ مِنْ خَشَبِ النَّخْلِ، فَلَمَّ يَرِدُ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ شَيْئًا، وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَبَنَاهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَزَادَ فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً، وَبَنَى جُدْرَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَبَةِ، وَجَعَلَ عُمْدَتَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقْفَهُ سَاجًا

Abdullah İbnu Ömer (r.a) anlatıyor: "Mescid, Resulullah Aleyhissalâtu vesselâm zamanında kerpiçten yapılmıştı. Tavanı hurma dallarıyla örtülmüştü. Direklerini hurma kütükleri teşkil ediyordu. Hz. Ebu Bekr (r.a)buna (gerek tezyin ve gerekse tevsî yönüyle) hiçbir ilave getirmedi. Hz. Ömer (r.a), (enini boyunu) artırarak mescidi, Resulullah devrindeki tarz üzere [kerpiç ve hurma dallarıyla] yeniden inşa etti. Onu esaslı şekilde Hz. Osman (r.a)(hem tezyin hem tevsî yönleriyle) değiştirdi ve pek çok ilavelerde bulundu. Duvarlarını nakışlı taşlarla ve kireçle inşa etti. Direklerini de nakışlanmış taşlardan yaptı. Tavanını da (pek kıymetli olan) sac ağacından yaptı."⁵

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ حَدَّثَنِي حُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَدْلٌ، وَشَابٌ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ بِمِينَتِهِ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ »

Peygamber (S) şöyle buyurmuştur: "yedi sınıf insan vardır ki, Allah kendi gölgesinden başka hiçbir gölge bulunmayan kıyamet gününde, bunları kendi arşının gölgesinde gölgelendirir: Âdil imâm (yânî devlet başkanı); Allah'a ibâdet ederek temiz bir hayât içinde serpilip büyüyen genç; gönüllü mescidlere sevgiyle bağlanmış olan namâzlı kimse; Allah içirt sevişen ve bu sevgi ile birleşip, bu sevgi ile ayrılan iki kişi; içtimaî mevkf sahibi ve güzelliği olan bir kadın tarafından çağınıp da kadınlığını kendisine arz ettiğinde; 'Ben Allah 'tan kor/carım' cevabıyla karşılık veren er kişi; sağ elinin verdiği sadakayı sol eli duymayacak derecede gizli sadaka veren zengin kişi; insanlardan tenhâ (boş) olarak Allah 'ı anıp gözleri yaş döken takvâlî kişi" (Buhari, Zekat, 16)

⁵ Ebu Davud, Salat 12, (I, 311)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا تَوَطَّنَ رَجُلٌ مُسْلِمٌ الْمَسَاجِدَ لِلصَّلَاةِ وَالذِّكْرِ إِلَّا تَبَشَّشَ اللَّهُ لَهُ كَمَا يَتَبَشَّشُ أَهْلُ
الْغَائِبِ بِغَائِبِهِمْ إِذَا قَدِمَ عَلَيْهِمْ

Ebû Hüreyre'den gelen rivayete göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle demiştir: *“Müslüman bir kimse namaz ve zikir (Allah’ı anma) için mescitleri kendine vatan edindiğinde, Allah onun bu durumuna, ailesinin gurbetten dönen kişiye sevindiği gibi sevinir.”* (İM800 İbn Mâce, Mesâcid, 19)

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الْإِسْلَامِ ، لَا يَأْتُونَ إِلَى أَهْلِ وَلَا مَالٍ ، وَلَا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
عَلَى أَحَدٍ

Ebû Hüreyre'den (ra) nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Suffe Ehli İslâm’ın misafirleridir. Onların ne servetleri ne aileleri ne de kimseleri vardır.”* (B6452 Buhârî, Rikâk, 17)

عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أُعْطِيكُمْ وَأَدْعُ أَهْلَ الصُّفَّةِ تَلَوَى بُطُونُهُمْ مِنَ الْجُوعِ

Hz. Ali'den (ra) nakledildiğine göre, (Allah Resûlü'nün kızı Hz. Fâtıma, ev işlerinde kendisine yardımcı olacak bir hizmetçi istediği zaman) Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Ben size ihsanda bulunup da Suffe Ehli’ni mahrum bırakamam. (Size bir hizmetçi tahsis edip de) Suffe Ehli’ni, karınları iki büklüm olmuş vaziyette açlığa terk edemem.”* (HM596, HM838 İbn Hanbel, I, 80, 107)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَالَ ثَلَاثَ بَنَاتٍ فَأَدَّبَهُنَّ وَزَوَّجَهُنَّ وَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ

Ebû Saîd el-Hudrî'nin naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: *“Kim üç kız çocuğunun geçimini üstlenir, onları terbiye edip evlendirir ve onlara güzel davranırsa cenneti kazanır.”* (D5147 Ebû Dâvûd, Edeb, 120-121; HM11946 İbn Hanbel, III, 96)

IV-YARARLANILABİLECEK KAYNAKLAR

TDV İslam Ansiklopedisi, Cami maddesi
İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları
Ebu Davud, Salat 220, (1079); Tirmizî, Salat 240, (322); Nesaî, Mesacid 22, 23, (2, 47, 48).

Diyanet Aylık Dergi 2004 Ekim Ayı Özel Eki
Buhârî, Salat 33, 35, 36, 39, Mevakîtu's-Salat 8, el-Amel fi's-Salat 12; Müslim, Mesacid 54, (551); Nesâî, Taharet 193, (1, 163), Mesacid 35, (2, 52, 53).] Ebu Davud, Salat 239, (1119);

Türkçe Tercüme ve Şerhi: Riyazü's-Salihîn Peygamber Efendimizden Hayat Ölçüleri, Hazırlayanlar. Prof.Dr. M.Yaşar Kandemir, Prof. Dr. İsmail L. Çakan, Doç Dr. Raşit Küçük, Erkam Yayınları, İstanbul 1997.

Mehmet Doğan, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi*, Ensâr Neşriyat, İstanbul, 2000.

Yıldırım Doğan, *Alkol ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı, Gençlik ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Konya, 1983.

Turgay **Gündüz**, *Gençlik Dönemi ve Eğitim*, İslam'ın Eğitim Anlayışı Çerçevesinde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimine Yeni Bir Bakış, Ensâr Neşriyat, İstanbul, 2003.

Hayati **Hökelekli**, *Hz. Peygamberin Çocuk ve Gençlere Yaklaşımı*, *Hz. Peygamber ve Gençlik*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1992

Hayrettin **Karaman**, *Günlük Hayatımızda Helâller ve Haramlar*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1979.

Koştaş **Münir**, *Üniversite Öğrencilerinde Dine Bakış*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995.

Nevzat **Yüksel**, *Türkiye’de Gençlik Sorunları ve Çözüm Yolları*, Bayrak, Yayınları, İstanbul, 1994, 6. baskı.

Lütfi Şentürk, *İslam Dininde Haramlar ve Büyük Günahlar*, DİB yayınları Ankara 1998.

Hamid b. Muhammed b. Hamid Muslih (terc. İsmail Kaya), *Günahların Fert ve Toplumlara Zararları*.

TDV.İslam Ansiklopedisi, “Genç” md.